

Motion till riksdagen
2010/11:Ju271

av Magdalena Andersson (M)

Åtgärder för att skydda de skyddade

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt centrum till gagn för personer med skyddad identitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om byte av personuppgifter.¹

¹ Yrkande 2 hänvisat till SkU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

De anmälda misshandelsbrotten mot såväl män som kvinnor och barn har, med något undantag, ökat kontinuerligt under de senaste tio åren. Även de anmälda våldtäkterna har ökat årligen under de senaste tio åren. Mellan 2008 och 2009 har många brottskategorier minskat men inte ofredande, olaga hot, fridskränkning och misshandel. Likaså anmäldes under 2009 cirka 4 300 överträdelse av besöksförbud, en ökning med 13 procent sedan föregående år.

Skatteverket presenterade nyligen en undersökning som visar att det finns i dag drygt 12 000 människor som lever med skyddad identitet och den siffran har tredubblats på mindre än 20 år.

Det är ingen positiv utveckling och det krävs ett stort arbete för att komma tillrätta med detta. Framförallt är det ett måste för alla enskilda människor som finns bakom alla dessa siffror, dvs. de som inte känner sig fria och trygga i vardagen utan lever med konstant oro för hot, våld och misshandel. Kvinnor och barn är många gånger extra utsatta. Vi måste därför stärka skyddet för kvinnor som lever med skyddad identitet, ha ett särskilt fokus på våld i nära relationer, sexualbrott, trakasserier och hjälp till barn som far illa.

Regeringen har gjort betydande insatser som börjar göra skillnad, däribland en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Sedan handlingsplanen tillkom har mycket hänt inom området. Särskilda satsningar har bland annat gjorts för att stärka kvinnojoursarbetet och en särskild kvinnofridslinje har startats. Polisens arbete mot mäns våld mot kvinnor har intensifierats. Listan kan göras mycket längre då handlingsplanen innehåller 56 åtgärder inom sex insatsområden: ökat skydd och stöd till våldsutsatta, stärkt förebyggande arbete, stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utveckling av insatser riktade till våldsutövare, ökad samverkan och ökade kunskaper.

Men trots en lång lista, ett intensivt arbete och avsevärda förbättringar finns det mer att göra.

Något som behöver förbättras är stödet till alla som lever med skyddad identitet. De som lever med skyddade personuppgifter har det svårt som de har det. Det är vår skyldighet att förenkla deras tillvaro som ändå är fylld av oro och ensamhet. Ofta har de tvingats lämna allt, ofta också fått göra sig anonyma för släkt och vänner.

Två saker skulle göra betydande förbättringar för denna grupp. Där den ena är att införa ett nationellt centrum med det jag kallar ”skyddsänglar” och det andra är att göra det enklare att byta personnummer.

Skyddsänglar

Vid akuta situationer, när polis, åklagare och socialtjänst är inblandade, har kvinnor i bästa fall rimlig möjlighet att få bistånd med stöd och hjälp för stunden och för att lösa de problem som kan uppstå i krisläge. Tyvärr är det inte lika enkelt att få personligt stöd och personlig hjälp med skilda problem

Fel! Okänt namn på

under de år som kommer, framförallt inte för dem som lever med skyddad identitet.

Att ständigt leva under den press som livet med skyddad identitet medför är obestridligt mycket stressande. Många kämpar därför med både rädsla och depressioner. Viktiga sociala kontaktnät är brutna och man lever helt utlämnad till sina egna förmågor. Vid kontakter med olika myndigheter, skola eller sjukvård, uppstår ofta besvärliga och byråkratiska situationer som riskerar att röja den skyddade identiteten. Det kan handla om att en okänslig lärare anser att alla barn ska fotograferas till skolkatalogen, vilket kan medföra att familjen är tvungen att flytta en gång till (har hänt i verkligheten). Det kan vara frågan om att föräldrarna av någon anledning har delad vårdnad, vilket försvårar möjligheten till skyddad adress. Det kan röra barns möjlighet att få slutbetyg från skolan, något som kan vara komplicerat om barnen går i skolan under pseudonym. Problemen är oändliga. Hur ska man få ett banklån utan en riktig identitet? Hur få betalt för sjukresor till och från sjukhuset om man har kvarskrivning och i registren inte finns noterad på den adress man åker från, utan någon annanstans? Problemen minskar inte med tiden, och svaren på frågorna är inte alltid enkla. De olika myndigheter som är inblandade känner inte alltid till dem. Det är ytterligare något som bidrar till att öka stressen för kvinnorna och de barn som är inblandade. Mycket av detta skulle underlättas om de hade tillgång till en skyddsängel.

En skyddsängel är förstås mitt arbetsnamn på en funktion. Det ska vara en tjänst, en person, eller en funktion som finns centralt placerad vid en lämplig myndighet och som har som uppgift att vara det bollplank som så många saknar och behöver. Uppgiften ska vara att fungera som vägvisare åt personer som lever med skyddad identitet och också bistå i kontakter med olika myndigheter eller institutioner där problem uppstår. Funktionen ska exempelvis vara den som kontaktar skolan och berättar *varför* det är olämpligt att fotografera samtliga barn i klassen, dvs. vara den som tar diskussionen åt en stressad och förtvivlad mamma som känner sig motarbetad och missförstådd av myndigheterna. Detta behövs. Alldeles säkert i början av det nya liv man tvingats välja, men också efter flera år när nya problem uppstår som man tidigare inte kunnat föreställa sig.

Regeringen bör därför inom ramen för handlingsplanen om mäns våld mot kvinnor undersöka möjligheten att införa "auktorerade skyddsänglar" som ett komplement till andra skyddsåtgärder för personer som lever med skyddad identitet.

Nationellt centrum för skyddsänglar

Idag finns det många instanser som jobbar med frågor som rör våld, hot och skydd. Polis, åklagare, kvinnojourer, socialtjänst och inte minst Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) arbetar för bättre samverkan och en bättre tillvaro för alla tragiska människooöden.

NCK arbetar på regeringens uppdrag med att höja kunskapen på nationell nivå om mäns våld mot kvinnor och utveckla metoder för omhändertagande

Fel! Okänt namn på

av våldsutsatta kvinnor. NCK:s kliniska enhet vid Akademiska sjukhuset driver kvinnofridsmottagningen och den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen.

Mot bakgrund av all kunskap som redan finns inom NCK bör det undersökas om NCK också kan vara ett nationellt centrum till skydd för personer som lever med skyddad identitet.

Byte av personuppgifter för hotade

Idag är det mycket svårt att byta personuppgifter, dvs. namn och personnummer. En av anledningarna är att ett byte även kan missbrukas av exempelvis kriminella som vill fly undan såväl myndigheter som ovänner. Samtidigt gör restriktiviteten med bytet livet komplicerat och ibland outhärdligt för dem som tvingas leva med skyddade personuppgifter, som de känner är otillräckliga.

De som lever med skyddade personuppgifter har det svårt som de har det. Ofta har de tvingats lämna allt, ofta också fått göra sig anonyma för släkt och vänner. Min uppfattning är att vi är skyldiga att hjälpa dem och göra allt för att deras tillvaro ska bli drägligare. Genom att de får byta namn och personnummer löses inte alla bekymmer, men mycket förenklas i livet. De kan leva ett liv som andra och veta att deras förföljare inte kan nå dem som tidigare. Bank, post och ID-handlingar är bara en liten del av det som gör den dagliga tillvaron lite enklare.

För just den grupp jag avser, dvs. kvinnor, barn och andra som lever med skyddade personuppgifter på grund av att de lever under hot, exempelvis misshandel och hedersrelaterat våld eller hot, bör det ses över möjligheten till enklare förfarande vid byte av personuppgifter.

Stockholm den 25 oktober 2010

Magdalena Andersson (M)